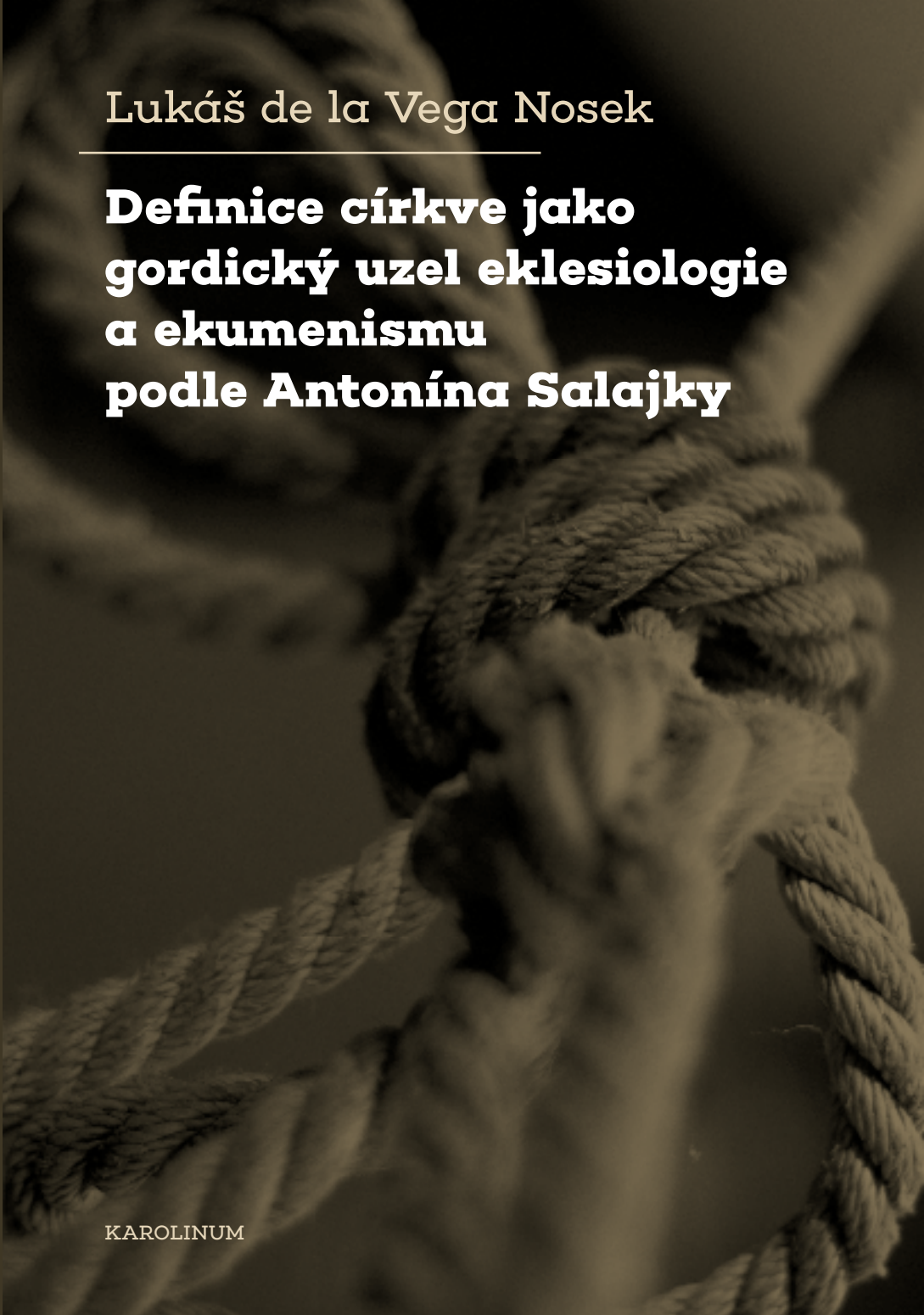
Lukáš de la Vega Nosek

Definice církve jako gordický uzel eklesiologie a ekumenismu podle Antonína Salajky



KAROLINUM

Definice církve jako gordický uzel
eklesiologie a ekumenismu podle Antonína Salajky

Lukáš de la Vega Nosek

Recenzovali:
prof. Pavel Ambros, Th.D.
doc. David Bouma, Ph.D.
doc. Jan Hojda, Th.D.

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum
Praha 2025
Redakce Veronika Ptáčková
Grafická úprava Jan Šerých
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání první

© Univerzita Karlova, 2025
© Lukáš de la Vega Nosek, 2025

ISBN 978-80-246-6098-1
ISBN 978-80-246-6115-5 (pdf)



Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

In memoriam Antonín Salajka

Obsah

Úvod 11

1. Životopis Antonína Salajky 17
1.1 Léta formace 17
1.2 Pastorační působení a další studia 20
1.3 Poválečné aktivity a působení na bohoslovecké fakultě v Praze 33

2. Eklesiologická analýza 48
2.1 Teologické dílo obecně 48
2.1.1 Diachronní přehled 48
2.1.2 Periodizace díla 50
2.1.3 Hlavní díla podle oborového klíče 51
2.2 Představení a anotace eklesiologických děl 55
2.2.1 Chronologický přehled eklesiologického díla 55
2.2.2 Periodizace eklesiologického díla 61
2.2.3 Učebnice, rukopis, skripta 63
2.2.4 Odborné statě a články 68
2.3 Místo eklesiologie v celku teologického díla 68
2.4 Formální analýza eklesiologie 70
2.4.1 Prameny 70
2.4.1.1 Biblické prameny 70
2.4.1.2 Patristické, středověké, novověké a další teologické prameny 73
2.4.1.3 Magisteriální prameny 76
2.4.2 Implicitní stavební prvky studované eklesiologie 77
2.4.3 Základní eklesiologický model: Církev je mystické tělo Kristovo 79
2.5 Tematická analýza eklesiologie 80
2.5.1 Epistemologický status a metoda eklesiologie 81
2.5.2 Struktura studované eklesiologie 90
2.5.2.1 Založení církve 91

2.5.2.2 Ústava církve 99
2.5.2.3 Vlastnosti církve 104
2.5.2.3.1 Nepomíjitelnost 105
2.5.2.3.2 Viditelnost 106
2.5.2.3.3 Dokonalá společnost 107
2.5.2.3.4 Nezávislost na světské moci 107
2.5.2.3.5 Nutnost církve ke spáse 109
2.5.2.4 Známky (*notae*) církve 112
2.5.2.4.1 Jednota 112
2.5.2.4.2 Svatost 114
2.5.2.4.3 Obecnost (katolicita) 115
2.5.2.4.4 Apoštolskost 116
2.5.2.4.5 Církev římskokatolická má uvedené čtyři známky 117
2.5.2.4.6 Nedostatek čtyř známek u jiných křesťanských společností 118
2.5.2.5 Nadpřirozená hodnota církve 120
2.5.2.5.1 Církev jako tělo Kristovo 121
2.5.2.5.2 Vnější a vnitřní stránka církve 135
2.5.2.5.3 Členové církve 137
2.5.2.5.4 Definice církve 139
2.5.2.6 Úkol a moc církve 142
2.5.2.6.1 Úkol církve 142
2.5.2.6.2 Moc církve 144

3. Klíčová témata Salajkovy eklesiologie 151
3.1 Prvotní důvod pro vypracování eklesiologie 151
3.2 Definice církve jako gordický uzel eklesiologie a ekumenismu 154
3.2.1 Nová definice církve 156
3.2.2 Historická fakta o Salajkově nové definici církve 160
3.3 Hierarchické uspořádání církve – Petrův primát a kolegialita 162
3.4 Církev a Duch svatý 172
3.5 Poměr mezi Božím královstvím – církví – Ježíšem Kristem 178
3.6 Poměr mezi církví katolickou a jedinou církví Kristovou – geneze pojetí ekumenismu 180
3.6.1 Velehradský unionismus a zapojení Salajky 181
3.6.2 Pohled na křesťanský Východ a důvody k jeho studiu 183
3.6.3 Salajkovo pojetí studia křesťanského Východu 184
3.6.3.1 Organizace studia křesťanského Východu 185
3.6.3.2 Idea Ústavu studia křesťanského Východu při CMBF 190
3.6.4 Vaticanum Secundum 192
3.6.5 Klenba se setkává: velehradský unionismus se naplňuje v přijatém ekumenismu 198

4. Zařazení studované eklesiologie do kontextu dobové eklesiologie 207
4.1 Kontext západní katolické eklesiologie 207
4.2 Kontext východní eklesiologie 213
4.3 Kontext české katolické eklesiologie 218

Závěrečné zhodnocení eklesiologie Antonína Salajky 225

Příloha I. Inventář fondu Antonín Salajka, původně při CDČT KTF UK 229
Příloha II. Srovnávací tabulka struktur jednotlivých eklesiologických pojednání prof. Antonína Salajky 231
Příloha III. Synopse definic církve, které vypracoval prof. Antonín Salajka mezi lety 1945 až 1962 235

Bibliografie 237
I. Citované a použité archivní prameny 237
II. Seznam použité literatury 240
A) Písemné prameny Antonína Salajky – knihy, rukopisy, kandidátské a nevydané práce 240
B) Písemné prameny Antonína Salajky – studie, články, recenze 240
C) Texty katolického magisteria, dikasterií a poradních orgánů 244
D) Ostatní použitá literatura – monografie 245
E) Ostatní použitá literatura – články a recenze 251

Seznam zkratek 255

Úvod

Předkládaná monografie se věnuje málo známému českému katolickému teologovi Antonínu Salajkovi (1901–1975). Jméno je známé zřejmě jen pamětníkům, případně knihomolům. Salajka vydal řadu knih a odborných článků mezi třicátými až sedmdesátými léty 20. století. Byl dlouholetým vyučujícím na Římskokatolické cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích. V 60. letech se krátce zapojil do ekumenických seminářů v Jirchářích. Byl také dlouholetým popularizátorem díla sv. Cyrila a Metoděje. Přednášel staroslověnštinu, morální a dogmatickou teologii. Ve 30. letech se stal prvním československým absolventem římského orientálního institutu (*Pontificio Istituto Orientale*, dále jen PIO), kde se zaměřoval na ruskou soteriologii.

Práce se zaměří na přiblížení jeho eklesiologie. Téma sice nezpracoval v žádné vydané monografii, ale celé jeho psané dílo se mu tu více, tu méně věnuje.

Při promýšlení, jakému námětu se budu věnovat ve své disertaci, mi před mnoha lety, v jarních měsících roku 2007, pomohl pozdější školitel a vedoucí práce – dnes již profesor Vojtěch Novotný. Nabídl mi zpracování teologického díla prof. Antonína Salajky. Toto jméno mi bylo dosud zcela neznámé. Tématu jsem se chopil mj. z důvodu toho, že Salajkovi nebyl věnován žádný větší či menší (třebas i jen) biografický článek. To se od té doby příliš nezměnilo.[1]

1 Srov. Lukáš Nosek: Duchovní syn Velehradu. Antonín Salajka, in: Karel Sládek a kol.: *Řeckokatolická církev v českých zemích. Dějiny, identita, dialog*, Červený Kostelec: Pavel Mervart 2013, s. 155–184; Lukáš Nosek: Pojetí studia křesťanského Východu podle Antonína Salajky (1901–1975), *Acta Universitatis Carolinae Theologica* 1, č. 2 (2011), s. 75–94; Lukáš Nosek: Portrét prof. Antonína Salajky jako slavisty (1901–1975) – ke 35. výročí úmrtí, *Slovanské studie /*

Předkládaná monografie vychází z mé disertační práce, kterou jsem obhájil v roce 2011. Vydávat ji po tolika letech není jistě rozumné, ovšem v srpnu roku 2025 uplyne 50 let od úmrtí Antonína Salajky a cítím jako povinnost jej připomenout. První část práce jsem oproti disertaci mírně zkrátil a jinak strukturoval. Druhá část práce je až na výjimky stejná jako v disertaci. Největších změn doznala třetí část, kam jsem přidal několik ucelených pohledů na Salajkovu eklesiologii a především jeho ekumenismus. Jemné změny jsem uskutečnil i ve čtvrté části. Pochopitelně úvod a závěr práce jsem přepracoval a ponechal jen to nejnutnější.

Vedle toho je třeba připomenout, že monografie vychází ze závěrů učiněných v rigorózní práci, kde jsem představil prof. Antonína Salajku v podrobnějším biograficko-bibliografickém pohledu.[2] Součástí těchto prolegomen byla reflexe jeho díla s návrhem následných odborných analýz jeho myšlení. Byl zde uveden seznam cca sta nejdůležitějších oficiálně vydaných titulů (vč. disertací, habilitace, profesorské práce, odborných článků atd.) podle oborového klíče. Vyplynulo tak následujících osm možných teologických analýz díla prof. Antonína Salajky:

1) eklesiologie, unionismus, ekumenismus
2) základní principy, struktury a pojmy dogmatické a fundamentální teologie
3) christologie a soteriologie, pneumatologie, trinitologie, teologická antropologie, mariologie, sakramentologie, eschatologie
4) recepce východní, zvláště ruské teologie
5) cyrilometodějství v historickém, kulturním a teologickém kontextu
6) Salajkovy přístupové cesty ke křesťanskému Východu
7) pohledy do Salajkovy morální teologie
8) pohledy do Salajkových homilií.[3]

Důvod, proč se věnuji eklesiologii a ekumenismu Antonína Salajky, je nasnadě. Jak plyne z výše předloženého přehledu témat, Salajka se zabýval celou řadou dílčích otázek z celku katolické vědecké reflexe víry. Ovšem jediným tématem, které Salajka reflektoval po celou dobu svého aktivního života, je reflexe eklesiologická. Zatímco dílčím problémům se autor věnoval sporadicky, eklesiologií se souvisle zabýval přes 40 let.

Studia Slavica 13 (2009), s. 229–239; Pavel Ambros: Salajka, Antonín, in: *Encyklopedický slovník křesťanského Východu*, ed. Edward G. Farrugia, Olomouc: Refugium 2008, s. 800.

2 Srov. Lukáš Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975). Prolegomena k teologické analýze. Příspěvek k dějinám katolické dogmatické teologie*, rigorózní práce, KTF UK, Praha 2009.

3 Srov. ibid., s. 199.

Protože byl Salajka činný od 30. do 70. let 20. století, nabízelo se toto téma analyzovat v kontextu dvou totalitních režimů, za jejichž vlády Salajka pastoračně i vědecky působil. O to zajímavější a přínosnější se navrhovaná eklesiologická analýza zdála být i z pohledu skutečnosti, že zvláště komunistická moc do života církve vstupovala více, než bylo obvyklé, a tedy reflexe nad tajemstvím církve z této doby se zdá pro poznání života církve velmi signifikantní.

Za *cíl* předkládané práce považuji především zevrubné a kritické představení eklesiologie Antonína Salajky, včetně předcházející krátké biografické pasáže přibližující osobu a dílo studovaného autora. Cíl by tedy mohl být definován těmito dílčími úkoly:

1) uvedení biografie Antonína Salajky
2) představení jeho teologického díla se zvláštním zaměřením na postavení eklesiologie
3) podrobné analytické představení Salajkovy eklesiologie po stránce formální i obsahové
4) vystižení charakteristických momentů této jeho reflexe
5) definování klíčového eklesiologického postoje – pakliže nějaký nalezneme
6) zhodnocení a případně zařazení autorovy eklesiologie do dobových náhledů.

Několik slov ke *struktuře* této práce. *Metodologicky* tato práce spadá do oboru dějin teologie. Tento obor tvoří dvě části.[4] První, historická prolegomena jsou sama o sobě neteologická, avšak teologická intencionálně, nejde nám tedy výslovně a pouze o historický zájem. Této části odpovídá první kapitola zabývající se biografií studovaného autora. Druhá část oboru dějin teologie je teologická hermeneutika, která je již výslovně teologická. Té budou odpovídat následující části práce.

První část (*Životopis Antonína Salajky*) tvoří biografická skica, která představuje životní osud studovaného autora. V druhé části (*Eklesiologická analýza*) je představeno Salajkovo eklesiologické dílo včetně analýzy. Navazující třetí část (*Klíčová témata Salajkovy eklesiologie*) představuje několik klíčových bodů autorovy eklesiologie (prvotní důvod pro eklesiologii; definice církve jako gordický uzel eklesiologie a ekumenismu; hierarchické zřízení církve – Petrův primát, kolegialita; církev a Duch svatý; problematika poměru mezi Božím krá-

4 Srov. Vojtěch Novotný: *Teologie ve stínu. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Praha: Karolinum 2007, s. 15–24.

lovstvím, církví katolickou a Ježíšem Kristem; problematika poměru mezi katolickou církví a jedinou Kristovou církví – geneze pojetí ekumenismu). Ve čtvrté části (*Zařazení studované eklesiologie do kontextu dobové eklesiologie*) nám půjde, jak název napovídá, o zařazení Salajky do dobové eklesiologie (katolické – světové i české, pravoslavné, protestantské). V závěru se pak pokusíme celek eklesiologie zhodnotit.

K *dosavadnímu stavu bádání* je třeba říci, že dosud nejobsáhlejší studií je zmíněná licenciátní práce, která byla zpracována na základě rozsáhlého archivního výzkumu, jehož podrobnosti jsou osvětleny tamtéž a zde se z nich pouze těží. Přesto je třeba vyzdvihnout alespoň dva hlavní prameny, na nichž je Salajkova biografie a bibliografie postavena. Archivní prameny relevantní pro Salajkův životopis jsou uloženy zejména ve Spisovně KTF.[5] Zde se nachází bohatá osobní složka, kterou tvoří tři složky o celkovém rozsahu cca 200 stran. Podrobně jsou zde dokumentovány habilitační (1937–1946) a profesorské řízení (1948–1949), profesorská dráha (1950–1974) i dokumenty k vedení katedry (1956–1970) či k funkci proděkana (1970–1972).

Neméně důležitým pramenem je rukopisná pozůstalost uložená v osobním fondu prof. Antonína Salajky při Centru dějin české teologie při Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen CDČT).[6] Jedná se o cca 20 kartonů písemností různého druhu (rukopisy a strojopisy textů, oficiálně vydané publikace, rodinné dokumenty, rukopisné přípravy, korespondence, homilie, zápisky ze studií, fotografie…). Obsah byl autorem katalogizován pod odborným vedením, podrobný inventář je součástí příloh k předkládané monografii (viz Příloha I). K tomu je však třeba říci, že CDČT je od roku 2018 zrušeno rozhodnutím děkana KTF UK Vojtěcha Novotného – paradoxně původního zakladatele centra. Archiv CDČT se zčásti přesunul do Národního archivu (na ulici M. Horákové). Tam ovšem složka Antonín Salajka absentuje. V Archivu UK taktéž není. Dosud se tedy tato pozůstalost zřejmě ukrývá v knihovně KTF UK v Praze-Dejvicích. Vedení KTF UK mi však toto mínění ani nevyvrátilo, ani nepotvrdilo. Budu tedy odkazovat na fond CDČT.

Marginální informace jsou pak uloženy v útlé osobní složce zemřelých kněží ve Spisovně Arcibiskupství pražského.[7]

---

5 Srov. SKTF, fond Personalia: složka Antonín Salajka (3×).

6 Písemná pozůstalost A. Salajky v archivu CDČT KTF UK (dále jako CDČT, fond AS I–V: AS I – Rukopisy a strojopisy textů; AS II – Oficiální publikace; AS III – Osobní dokumenty; AS IV – Korespondence; AS V – Varia); podrobněji v Příloze I.

7 Srov. SAP, fond Osobní složky zemřelých kněží, sl. Antonín Salajka, kanovník.

Vedle autorových publikací patří mezi nejdůležitější studie k Salajkovu životopisu a teologickému dílu monograficky zpracované dějiny Katolické teologické fakulty mezi lety 1939–1990 z pera Vojtěcha Novotného,[8] od stejného autora pak tematicky širší doplnění těchto tzv. prolegomen k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století.[9] Stejný autor pak představil souhrnný pohled do české katolické eklesiologie stejného období, kde se myšlenkám Antonína Salajky samostatně věnuje na několika tiskových stranách.[10] Tento editorský počin obsahuje celou řadu dalších podnětných studií a tím se stává nejdůležitějším dílem k poznání kontextu celku české katolické eklesiologie ve sledovaném období.

K poznání základních údajů k jednotlivým osobnostem jsou nezastupitelné biografické medailony jednotlivých učitelů na pražské teologické fakultě v kandidátských pracích Martina Vaňáče[11] a Vojtěcha Novotného.[12] Mnohem stručnější, ale počtem jmen pochopitelně daleko rozsáhlejší informace uspořádal brněnský historik Jiří Hanuš,[13] heslo Salajkovi věnoval i prof. Pavel Ambros.[14]

Název předkládané monografie se snaží podtrhnout klíčové téma eklesiologické a ekumenické perspektivy prof. A. Salajky, totiž nutnost definice církve. Právě v tom viděl klíčový cíl svého úsilí a tím také předkládal klíčový motiv: sjednocení křesťanstva. Nakolik bylo toto téma – již v době svého vzniku – překonané a nakolik bylo nosné, zhodnotíme v příslušných pasážích této práce. Ovšem již nyní můžeme říci, že Salajka eklesiologii vnímal důsledně ekumenicky, lépe řečeno s ekumenickou intencí. Žádné promýšlení tématu církve, které se nevěnuje způsobům sjednocení křesťanů, není adekvátní a přínosné.

Závěrem chci poděkovat všem, kteří se na výsledné podobě této publikace jakýmkoliv způsobem podíleli. Především to je tehdejší školitel disertační práce prof. Vojtěch Novotný, kterému jsem i přes osobní neshody v posledních letech stále vděčný, že mi zásadně pomohl k sepsání této

8 Srov. Vojtěch Novotný: *Katolická teologická fakulta 1939–1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Praha: Karolinum 2007 (zvláště s. 388–389).

9 Srov. V. Novotný: *Teologie ve stínu*.

10 Srov. Vojtěch Novotný: Česká katolická eklesiologie na počátku druhé poloviny 20. století, in: *Česká katolická eklesiologie druhé poloviny 20. století*, ed. Vojtěch Novotný, Praha: Karolinum 2007, s. 9–46.

11 Srov. Martin Vaňáč: *Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v letech 1891–1939. Příspěvek k dějinám vztahu mezi státem, církví a univerzitou na přelomu 19. a 20. století*, diplomová práce, FF UK, Praha 1999, s. 127–183.

12 Srov. V. Novotný: *Katolická teologická fakulta 1939–1990*, s. 324–410.

13 Srov. Jiří Hanuš: *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*, Brno: CDK 2005, s. 9–178.

14 Srov. P. Ambros: Salajka, Antonín, s. 800.

práce. Dále pak chci poděkovat tehdejším recenzentům, dnes již svým kolegům z Husitské teologické fakulty a svým přátelům prof. Ctiradu Václavu Pospíšilovi a doc. Jiřímu Vogelovi. Právě jejich posudky jsem si po letech přečetl a začal na jejich podnětech znovu pracovat. Dále chci poděkovat současným recenzentům prof. Pavlu Ambrosovi, doc. Davidu Boumovi a doc. Janu Hojdovi. Jejich posudky, možná až příliš kladné, ovšem zcela jistě pomohly precizovat několik vybraných pasáží. Bez jejich námitek, pobídek, ale i dodání kuráže by kniha nikdy nespatřila světlo světa.

Chci také poděkovat prof. Janu Blahoslavu Láškovi, bez jehož smyslu pro humor bych v akademickém světě již dávno nebyl.

V neposlední řadě chci poděkovat Pavlu Jägerovi za neutuchající přátelství a prof. Tomáši Petráčkovi za neskonalou důvěru, jistou oporu a neustálou inspiraci. Bez těchto dvou hradeckých kněží bych tuto knihu nikdy nechtěl vydat.

Nakladatelství Karolinu vděčím za obětavou redaktorskou práci a odvahu vydat takovýto opus.

Na závěr děkuji své rodině, milované ženě Agnese a milovaným synům Eduardovi a Theodorovi. Bez jejich lásky bych nepřekonal obtíže a chyby svého života… Miluji Vás!

1. Životopis Antonína Salajky

Práce nejprve představí chronologicky sestavený životopis studovaného autora. Pro podrobnější studium je nutné konzultovat licenciátní práci, na niž bude průběžně odkazováno.

1.1 Léta formace

Antonín Salajka[15] se narodil 25. dubna 1901 v Moravské Nové Vsi v rolnické rodině. Jeho rodiče Antonín (1855–1932) a Marie (1867–1946) měli celkem šest dětí. Antonín nastoupil do obecné školy v Moravské Nové Vsi 1. září 1907,[16] ukončil ji v roce 1913. V září stejného roku začal studovat Zemskou vyšší českou reálku v Hodoníně, kterou dokončil maturitou s vyznamenáním 2. července 1920.[17]

Po maturitě podal Antonín Salajka přihlášku do pražského arcibiskupského semináře. Jako nejsou dosud přesně známy důvody pro jeho rozhodnutí stát se knězem, tak také není znám důvod, proč Antonín

15 Viz literatura uvedená v Úvodu, zvláště pak L. Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975)*, s. 7–106.

16 Dochované vysvědčení z páté třídy z roku 1911/1912, třídní učitel: Ludvík Frejlach, katecheta: Felix Čeland, správce školy: Ludwig, viz CDČT, fond AS III – Osobní dokumenty, kt. 1, sl. Rodinné.

17 Srov. SKTF, fond Personalia: sl. Antonín Salajka – 3×: Curriculum vitae jako příloha žádosti o udělení veniae docendi ze dne 7. 11. 1937; CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 2, sl. Různé: opis dopisu a pozvánky na sraz 40 let po maturitě, vč. jmen spolužáků a spolužaček ze dne 3. 7. 1960.

Salajka vstoupil do pražského semináře a studoval za pražskou diecézi, když pocházel z diecéze brněnské.[18]

Do pražského arcibiskupského semináře byl Antonín Salajka přijat 31. srpna 1921,[19] když zároveň začal studovat pražskou bohosloveckou fakultu.[20] Protože neměl maturitu z latiny ani řečtiny, oběma jazykům se musel věnovat při studiu na fakultě.[21] Doplňovací zkoušku z latinského jazyka složil v září 1922 v Uherském Hradišti na zdejším reálném gymnáziu.[22] Doplňovací zkoušku z řečtiny pak v říjnu 1924 na Státním vyšším českém gymnasiu ve Strážnici na Moravě.

Mezi Salajkovými pražskými vrstevníky můžeme nalézt později známá jména, jako např. Bohuslav Jarolímek OPraem, Jan Evangelista Urban OFM, Václav Klepš, Rudolf Dörner. V nižších ročnících to byli např. Bedřich Dörner a Jan Merell, ve vyšších pak Václav Bartůněk či Vojtěch Sádlo.[23]

Zastavme se i u profesorského sboru pražské fakulty. Působila zde celá řada známých a později věhlasných osobností české teologie dvacátého století.[24] Věhlasu fakulta v té době dosahovala zvláště v historických oborech, kde působili mj. např. František Dvorník, František Stejskal,

---

18 Ze sekundární literatury se jeví jako možná varianta výpomoc po odpadech v oslabené pražské arcidiecézi, viz Jindřich Z. Charouz: *Brněnský alumnát. Výchova a vzdělávání duchovenstva v Brně v letech 1807–1950*, Brno: Biskupství brněnské 2007, s. 85; Bohumil Zlámal: *Příručka českých církevních dějin*, X/1. *Doba československého katolicismu*, Olomouc: CMBF v Praze, pobočka v Olomouci 1972, s. 97–100.

19 Srov. NA, fond APA IV, sl. Elench (1921); NA, fond APA IV, sl. Výpravní protokol (1921) – č. 12283, č. 14095.

20 Srov. AUK, fond KTF UK 1891–2004, sl. Katalog posluchačů. Fakulta bohoslovecká – Zimní běh – 1921/22, sl. Katalog posluchačů. Fakulta bohoslovecká – Letní běh – 1922, sl. Katalog posluchačů. Fakulta bohoslovecká – Zimní běh – 1922/23.

21 Podmínky k přijetí do semináře viz *OLPA* (1920) 6, 49 (N. E. 6990); NA, fond APA I, sl. Výpravní protokol (1920); NA, fond APA III, sl. Konzistorní spisy (1920), kt. 1386, č. 6990.

22 Srov. CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 2, sl. Různé: rukopis dopisu Salajky ze dne 22. ?. ? (1922) ředitelství gymnázia v Uherském Hradišti. Z údajů v AUK ovšem plyne, že tuto doplňovací zkoušku složil na Masarykově I. československém státním reálném gymnasiu ve Skalici, viz AUK, fond FF UK 1882–2005, sl. Katalog posluchačů. Fakulta filosofická. Zimní běh 1931–32, P–Ž. Mimořádní. Hospitanti. Frequentanti. Cizinci. Řádní. Mimořádní. Zrušené zápisy. č. 41. E-mail PhDr. Ondřeje Polišenského z AUK ze dne 19. 11. 2008 viz archiv autora.

23 Srov. AUK, fond KTF UK 1891–2004, sl. Protokoly o odborných zkouškách r. 1921/22, 1922/23, 1923/24, 1924/25. Ke zmíněným postavám viz J. Hanuš: *Malý slovník osobností*.

24 K tehdejší fakultě a jejím osobnostem viz M. Vaňáč: *Katolická teologická fakulta* (např. s. 127–185).

Josef Cibulka,[25] Vojtěch Šanda,[26] Václav Hazuka, Josef Vajs či Josef Hanuš.[27] Zkoušky z povinných předmětů pak Salajka skládal u těchto pedagogů: prof. Jaroslav Sedláček (Starý zákon), doc. Alois Kudrnovský (křesťanská filosofie a fundamentální teologie), prof. František Stejskal (církevní dějiny), Cyril Jež (křesťanská filosofie), prof. Antonín Hora (katechetika a pedagogika), prof. Alois Soldát (křesťanská sociologie, církevní právo), prof. Jan Budař (Nový zákon), prof. Vojtěch Šanda (dogmatika), prof. Gabriel Pecháček (pastýřské bohosloví) a prof. Josef Kachník (mravověda).[28]

Z dochovaných rukopisných poznámek ze seminárních let (např. zápisky z duchovních cvičení, z duchovních obnov…) můžeme upozornit na Salajkovu střízlivost, reálnost, upřímnost, zbožnost, ale také preciznost.[29] V dopise z léta 1972 také vzpomněl na svou seminární přezdívku – *unionista*.[30] V pozdějších materiálech pro habilitační řízení zase uvedl, že se od roku 1921 účastnil pravidelně velehradských unionistických kongresů. V letech 1921 a 1922 se jednalo o unijní porady a bohoslovecké sjezdy, na které navázal kongres v roce 1924.[31] Již tehdy se náš autor zajímal o velehradskou unionistickou myšlenku a o křesťanský Východ,

25 V pozůstalosti Antonína Salajky při CDČT jsou shromážděny studentské zápisky z bohoslovecké fakulty z let 1921–1925, kromě jiných z umění starověku křesťanského s prvním zápisem ze dne 11. 11. 1921 – přednášející Josef Cibulka, viz CDČT, fond AS III – Osobní dokumenty, kt. 3, sl. Zápisky/poznámky z KTF; dále zápisky z přednášek dr. Stejskala církevní dějiny a z předmětu philosophia – logica, dále ucelené poznámky z přednášek k tématu Pasionál abatyše Kunhuty, problém křesťanské baziliky a dějiny románského umění. Srov. Markéta Jarošová (ed.): *Professori Josef Cibulka ad honorem. Sborník příspěvků přednesených na symposiu „Život a dílo profesora Josefa Cibulky" dne 14. 12. 2007 na KTF UK*, Praha: Togga 2009.

26 K postavě dr. Vojtěcha Šandy zevrubně viz SKTF, fond Personalia, sl. Vojtěch Šanda; Lukáš Nosek: Šanda Vojtěch (Adalbert Sanda), in: *BBKL*, XXXI, s. 1179–1184; Lukáš Nosek: Vojtěch Šanda jako dogmatik, *Studia theologica* 11, č. 2 (2009), s. 50–60; Pavel Jäger – Lukáš Nosek – Tomáš Petráček: Ve službě Písmu a církvi. Čeští studenti École biblique v Jeruzalémě, *Salve. Revue pro teologii a duchovní život* 18, č. 3 (2009), s. 55–116 (71–74).

27 Srov. Miroslav Kunštát: Teologická fakulta 1918–1939, in: *Dějiny Univerzity Karlovy*, IV. *1918–1990*, ed. Jan Havránek – Zdeněk Pousta, Praha: Karolinum 1998, s. 61–67.

28 Srov. AUK, fond KTF UK 1891–2004, sl. Protokoly o odborných zkouškách r. 1921/22, 1922/23, 1923/24, 1924/25.

29 Srov. CDČT, fond AS III – Osobní dokumenty, kt. 1, sl. Rodinné a osobní; L. Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975)*, s. 15–18.

30 „…Ekumenismus není přece ‚koníčkem' nějakého Salajky, kterému už v semináři dali přezdívku ‚unionista', nýbrž jde o bytostnou otázku katolické Církve i ostatních křesťanských církví, jde o pole, na němž by měli spolupracovat všichni dosud rozdělení křesťané." CDČT, fond Oto Mádr, sl. Teologická komise, kt. 1: Dopis Salajky TK ze dne 7. 6. 1972.

31 Z dob pozdějších: J[…] Š[…]: Sjezd čsl. bohoslovců na posv. Velehradě, *Našinec* 62, č. 174 (3. 8. 1926), s. 1–2 (za tento údaj vděčím Pavlu Jägerovi).

o čemž svědčí i některé krátké prvotní publikace.[32] Těmto faktům se budeme věnovat podrobněji v dalších částech práce.

Bohosloveckou fakultu Antonín Salajka úspěšně zakončil 28. června 1925.[33] Krátce nato byl 5. července vysvěcen arcibiskupem Kordačem na kněze. Primiční mši svatou slavil 12. července 1925 doma v Moravské Nové Vsi.

1.2 Pastorační působení a další studia

Dne 1. září 1925 byl Salajka ustanoven kaplanem ve Velvarech.[34] Vedle toho učil náboženství v blízkých vesnicích (Černuc, Ješín), později se jako administrátor *ex currendo* staral o věřící ve vesnici Hobšovice a Tmáň. V osobním fondu v CDČT je zachována celá řada kázání a duchovních promluv z tohoto období. Když je krátce shrneme, můžeme si povšimnout Salajkovy práce s dětmi a mládeží. Často se věnuje i rodičům a jejich výchově. Velmi zdůrazňoval úctu k Božskému Srdci Páně. S jistotou můžeme říci, že kaplanské a kněžské poslání prožíval velmi poctivě a zbožně.[35]

V archivu CDČT je také uložena poměrně rozsáhlá složka dochovaných homilií Antonína Salajky, která pokrývá celých 50 let kněžské činnosti (dvacátá až sedmdesátá léta 20. stol.).[36] Velká část těch nejstarších je adresována dětem k prvnímu svatému přijímání.[37] Vůbec první dochovaná homilie je ze 6. září 1925, vznikla tedy necelý týden po Salajkově příchodu do Velvar.[38] Je vzácná tím, že jde o úvodní kázání ve

32 Srov. Antonín Salajka: Unionistický sjezd na posvátném Velehradě r. 1922, *Museum* 54, č. 1 (1922/23), s. 18–22; Antonín Salajka: Sv. Josafat, mučedník unie, *Museum* 55, č. 1–2 (1923/24), s. 16–19, 54–57; Antonín Salajka: IV. unionistický sjezd na Velehradě, *Museum* 56, č. 1–2 (1924/25), s. 13–15, 49–54; Antonín Salajka: Úkol katolických Slovanů (Výklad ideje cyrilometodějské), *Museum* 56, č. 5 (1924/25), s. 148–151.

33 Curriculum vitae pro habilitační řízení, SKTF, fond Personalia, sl. Antonín Salajka; SAP, fond Osobní složky zemřelých kněží, sl. Antonín Salajka, kanovník – Opis životopisu ze dne 25. 1. 1971; AUK, fond KTF UK, FF UK.

34 Srov. *OLPA* (1925) 9, s. 76.

35 Srov. L. Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975)*, s. 19–25.

36 Srov. CDČT, fond AS I – Rukopisy a strojopisy textů, kt. 4, sl. Homilie, kázání. Těsně před odevzdáním naší práce jsme nalezli další část Salajkovy pozůstalosti, vč. cca 100 kázání z let 1925–1933.

37 Srov. Promluvy při sv. přijímání dětí ve Velvarech – ze dne 21. 3. 1926, 11. 4. 1926, v Černuci – 18. 4. 1926, 25. 4. 1926, 7. 11. 1926, viz CDČT, fond AS I – Rukopisy a strojopisy textů, kt. 4, sl. Homilie, kázání.

38 CDČT, fond AS I – Rukopisy a strojopisy textů, kt. 4, sl. Homilie, kázání: Úvodní kázání z Velvar, 6. 9. 1925, Mt 6,33.

Velvarech. Při letmém pročtení čtyř rukopisných stran nás zaujme stálý odkaz na Velehrad, sv. Hostýn, sv. Cyrila a Metoděje a arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana:

> Drazí v Kristu! Nejdp. arc. pražský dr. Frant. Kordač poslal mne k Vám, do Velvar, abych tu vypomáhal Vašemu vdp. děkanovi v duch. správě. Moje jméno už jest známo. Pocházím z jižní Moravy, z moravského Slovácka… Přináším Vám pozdrav z míst na Moravě posvátných a to předně z posv. Velehradu, kam před 1060 lety zavítali naši sv. apoštolové Cyril a Metoděj… Je to pozdrav od hrobu sv. Metoděje, který na Velehradě pochován, a ač hrob jeho není dosud nalezen, přece táhne k sobě tolik poutníků z celého slovanského světa. Ano, nedá se upříti, že Velehrad byl a jest ohniskem náboženského života na Moravě a že jeho význam pro náš mladý stát jest veledůležitý… Přináším Vám také pozdrav od hrobu arc. Stojana… Ano, hledíme-li na jeho život, vidíme, že byl mužem Prozřetelnosti Boží, který připravil všecko k onomu velikému a svatému dílu – sjednocení slovanských národů ve víře katolické… Ano, Velehrad jest náš program! Dále Vám přináším pozdrav od Matky Boží Svatohostýnské, k níž tolik poutníků každoročně putuje ze všech koutů Moravy, Čech a Slovenska…[39]

V další části tohoto kázání Salajka hovořil o svých snahách v duchovní správě:

> …slibuji Vám, že se budu vždycky přičiňovati, abych ve Vašich srdcích utvrzoval sv. víru katolickou a posiloval Vaši vůli k životu křesťanskému… budu se s Vámi stýkati v kostele, s Vašimi dětmi ve škole, budu k Vám promlouvati slovo Boží s kazatelny, ve zpovědnici Vás budu smiřovati s Pánem Bohem, u sv. svátostí budu rozdavačem milostí Kristových, budu zaopatřovat Vaše nemocné a budu se s Vámi stýkati v katolických spolcích…[40]

A pokračuje o modlitbě:

> Jdu k Vám se srdcem prostým a upřímným, a prosím Vás snažně, abyste také ke mně byli prostí a upřímní… Drazí v Kristu, prosím Vás, modlete se i Vy za mne, nedostatečného, aby mně Pán Bůh udělil síly, bych s požehnáním Božím u Vás působil…[41]

39 Ibid.
40 Ibid.
41 Ibid.

Závěrem pak hovoří o následcích prvorepublikových odpadů od víry:

> Drazí v Kristu, nemohu smlčiti to, co bolestí naplňuje srdce moje, totiž, že během posledních let mnozí z farnosti odešli od matky své, církve katolické, která je odchovala. Odešli, mnozí byvše svedeni, jiní z nevědomosti. Já se budu modliti za všecky tyto duše a vyprošovati jim milost od Pána Boha, aby nalezli cestu zpátky, a prosím Vás snažně, abyste i Vy podobně činili, modlitbou a dobrým svým příkladem.[42]

Závěrem dodává recept na šťastný život:

> Tak, drazí v Kristu, budeme-li žíti dle sv. víry, budeme šťastni a spokojeni zde na tomto světě a zasloužíme si, abychom se po smrti dostali do království nebeského. Amen.[43]

Po celou dobu tohoto působení se jazykově připravoval na možné doktorské studium. S tím souvisela i poměrně značná literární aktivita, když za velvarského působení publikoval celou řadu příspěvků, hlavně do *Časopisu katolického duchovenstva*.[44]

Již v průběhu kněžské formace se živě zajímal o otázky sjednocení křesťanských církví a o teologii i tradice křesťanského Východu. Především v souvislosti s Velehradem a velehradským unionismem.[45] Od konce základního studia uvažoval o možnostech doktorského studia v této specializaci, což dokládá mj. jeho korespondence s českým posluchačem *Pontificio Istituto Orientale* (PIO) v Římě Jaroslavem Michalským, který Salajku na jeho žádost informoval o podmínkách tamního studia.[46]

---

42 Ibid.

43 Ibid.

44 Např. Antonín Salajka: Základy psychologie pastorace, *ČKD* 67/92, č. 3–4, 6–7 (1926), s. 220–223, 389–393 [pokr. v r. 1927]; Antonín Salajka: Papežský Východní ústav v Římě, *ČKD* 67/92, č. 3–4, 9–10 (1926), s. 262–263, 636; Antonín Salajka: Duchovní správa a rozjímání, *ČKD* 67/92, č. 5–6 (1926), s. 342–343; Antonín Salajka: Náboženské poměry v Rusku, *ČKD* 67/92, č. 5–6 (1926), s. 357–361; Antonín Salajka: První sv. přijímání a eucharistická výchova dětí, *ČKD* 68/93, č. 6 (1927), s. 498–499; Antonín Salajka: V. unionistický sjezd na posv. Velehradě 1927, *ACV* 5 (1927), s. 280–281.

45 K definování křesťanského Východu např. Pier Giorgio Gianazza: *Teologia orientale*, Bologna: EDB 2017, s. 11–19; Pier Giorgio Gianazza: *Temi di teologia orientale*, I, Bologna: EDB 2010, s. 19–29; Pavel Ambros: *Svoboda k alternativám. Kontinuita a diskontinuita křesťanských tradic*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma 2008, s. 554–559; Josef Myslivec: *Křesťanský východ a my*, Praha: ČKCh 1970, s. 7.

46 Srov. CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO: Dopis dr. J. Michalského ze dne 1. 3. 1925. K osobě Michalského viz *Národní jmenné autority: křesťanství (1901–2000)*, Praha: CKK 2003 (CD-ROM).

PIO bylo založeno v roce 1917 Benediktem XV.[47] Tento institut byl od počátku vnímán jako projev zájmu Říma a římskokatolické církve o křesťanský Východ. Jeho cílem byla výuka východních církevních věd (teologie, kanonického práva, liturgiky, církevních dějin a východní literatury a jazyků) v rámci minimálně dvouletého studijního programu (licenciát). Mezi úkoly institutu patřilo rozšíření poznání křesťanského Východu; teoretická a praktická příprava těch kněží, kteří šli působit do zemí křesťanského Východu (ať už v diplomatických službách, či v řeholních zájmech); vlastní postgraduální studium pro latinské kněze východního obřadu; představení nauky církve katolické pravoslavným teologům a kněžím nesjednocených církví (nabídnout jim alternativu k protestantským univerzitám, na kterých často studovali); a v neposlední řadě výchova specialistů, kteří by studium dále šířili a předávali ve vlastních zemích.[48] Papež chtěl, aby byl institut otevřen nejen pro studenty katolického vyznání, ale i pro východní křesťany, vč. pravoslavných. Institut se také měl věnovat praktickým přípravám pro misionáře nejen pro křesťanský Východ, ale i pro země islámského světa (to později převzal Papežský ústav arabských a islamologických studií, *Pontificio Istituto di Studi Arabi ed'Islamistica*, tj. PISAI, založený v r. 1926). Prvním tzv. viceprezidentem institutu byl Antoine Delpuch, člen misijní kongregace bílých otců, a profesorský sbor se skládal z řad diecézních i řádových kněží. Druhým rokem nahradil viceprezidenta Delpucha benediktýn Ildefonso Schuster OSB již v roli prezidenta. Papež Pius XI. v roce 1922 pověřil vedením institutu jezuity. V roce 1926 pak byla institutu přidělena vlastní budova sousedící s Papežskou ruskou kolejí (*Russicum*)[49]

47 Srov. Benedikt XV.: Orientis catholici (motu proprio ze dne 15. října 1917), *AAS* 9 (1917), s. 531–533; Benedikt XV.: Quod nobis (apoštolský list ze dne 25. září 1920), *AAS* 12 (1920), s. 440–441. Dále přehledově např. Constantin Simon: *Pro Russia. The Russicum and Catholic Work for Russia*, Roma: PIO 2009; Richard Čemus: Čeští jezuité na Orientálu, *Jezuité* 18, č. 1 (2009), s. 4–7; Vincenzo Poggi: Papežský východní institut, in: *Encyklopedický slovník křesťanského Východu*, ed. Edward G. Farrugia, Olomouc: Refugium 2008, s. 676–678; Vincenzo Poggi: *Per la studia del Pontificio Istituto Orientale. Saggi sull'istituzione, i suoi uomini e l'Oriente Cristiano*, Roma: PIO 2000; Robert F. Taft – James L. Dugan (ed.): *Il 75 anniversario del Pontificio Istituto Orientale*, Roma: PIO 1994; Antonín Salajka: Orientální ústav, in: Jan Merell a kol.: *Malý bohovědný slovník*, Praha: ČKCh 1963, s. 361–362. K českým osobnostem viz Tomáš Špidlík: Čeští jezuité a slovanský Východ, in: Michal Altrichter a kol.: *Velehrad – filologoi versus filosofoi. Příspěvek spirituální teologie k 800letému výročí*, Olomouc: Refugium 2005, s. 245–249.

48 Srov. Antonín Salajka: Papežský Východní Ústav v Římě, *ČKD* 70/95, č. 5–6 (1929), s. 528–537.

49 Ruská papežská kolej a seminář založené Piem XI. v r. 1929 pro pomoc církvi v Rusku viz C. Simon: *Pro Russia*; Richard Čemus: Papežská ruská kolej svaté Terezie od Dítěte Ježíše (Russicum), in: *Encyklopedický slovník křesťanského Východu*, ed. Edward G. Farrugia, Olomouc: Refugium 2008, s. 672; Richard Čemus: Papežská kolej Russicum, *TT* 7, č. 2 (1996), s. 102–103.

a Papežským ústavem křesťanské archeologie (*Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana*) nedaleko baziliky Santa Maria Maggiore. Prezidentem se v té době nakrátko stal i jezuita Michel d'Herbigny SJ známý svou unionistickou prací z velehradských kongresů. Před Salajkou na tomto institutu studovali pouze dva Češi (Josef Lepka SJ, Jaroslav Michalský).[50] Jiní dva zde ovšem přednášeli: Bohumil Spáčil SJ,[51] který zde vyučoval v letech 1917–1938 tzv. komparativní teologii, a Josef Vajs, který zde v roce 1922/1923 vyučoval staroslověnštinu.

Salajkova cesta ke studiím v Římě nebyla jednoduchá. Rok po svém kněžském svěcení studium konzultoval s Jaroslavem Benešem, profesorem filosofie na pražské bohoslovecké fakultě. S Benešem zřejmě hovořil o návrhu, který mu předložil sám Bohumil Spáčil. Ten Salajkovi totiž napsal, aby na PIO dva roky studoval, následně si zde udělal doktorát a zároveň si zapsal přednášky na Angelicu či na Gregoriáně. Beneš návrh podpořil, ovšem s tím, že je k tomu zapotřebí souhlasu arcibiskupa Františka Kordače, u kterého – jak poznamenal – by se měl přimluvit i Spáčil. Ten tak v září 1926 skutečně dopisem učinil. Tento pokus však zůstal bez odezvy.[52] Důvody arcibiskupovy zdrženlivosti nejsou známy. Salajka však spatřoval ve své touze po studiu *Boží volání*. Začal si proto klást otázku, není-li snad povolán vstoupit do nějakého řádu, který se ve svém apoštolátu věnuje úsilí o sjednocení s Východem. Radil se v tom se Spáčilem. Spáčil citlivě vnímal Salajkovo vnitřní hnutí a radil mu v mezích možného.[53] Konkrétně Spáčil nabízel zvážit možný vstup

50 Prvním byl v r. 1920/21 jezuita Josef Lepka SJ († 1931), určený pro ruskou misii, před smrtí novicmistr na Sv. Hostýně. Druhým byl dr. Jaroslav Michalský, po návratu působil jako profesor náboženství na gymnáziu v Prostějově; viz Antonín Salajka: Papežský Východní ústav v Římě, *ČKD* 67/92, č. 3–4, 9–10 (1926), s. 262–263, 636 (263); *Acta PIO* 1920/21. Zatímco o Lepkovi jsme nalezli v Archivu PIO informace, o Michalském jakékoliv informace chyběly; zřejmě tu Michalský byl veden pouze jako *studente ospite* (hostující student).

51 Základní životopisné údaje viz Pavel Ambros: Spáčilovo ztracené Psallite regi nostro III nalezeno, *ST* 8, č. 3 (2006), s. 83–86; Johannes Madey: Spacil Theophil, in: *BBKL*, XVI, s. 1451–1453; V. Poggi: *Per la studia del Pontificio Istituto Orientale*, s. 158–159; Jan Pavlík: *Budou vás vydávat soudům*, II. *Nekrology zemřelých členů české provincie T. J. v době rozptýlení v letech 1950–1990*, Praha: Societas 1996, s. 5–7.

52 Srov. L. Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975)*, s. 27–28.

53 „Jste tedy v trapné situaci: S jedné strany působení pro sjednocení církví pro svou důležitost a aktuálnost, pro níž jistě Bůh nyní mnohé duše k tomuto apoštolskému dílu volá a připravuje a vzhledem k Vaší snaze a vloze zdá se skutečně býti vůlí Boží, s druhé strany poslušnost k arci. pastýři Vám brání použiti prostředků k dosažení tohoto cíle a snad vůbec se mu věnovati. Za takových okolností by se mi zdála myšlenka, která, jak píšete, občas Vás napadá vstoupiti do nějakého řádu věcem sjednocování se věnujícího, vskutku znamením hlasu Božího." CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO: Dopis B. Spáčila SJ ze dne 21. 3. 1927; k tomu blíže viz L. Nosek: *Život a dílo Antonína Salajky (1901–1975)*, s. 25–32.

do Tovaryšstva Ježíšova či k belgické kongregaci benediktýnů.[54] Přesto kladl největší důraz na exercicie, po kterých výslovně i volal:

> Abyste to co nejlépe vykonati mohl, vezměte si dovolenou na 4 nebo 5denní exercicie, které byste měl vykonati privátně za vedení některého Pátera. Odporučoval bych Vám P. Jos. Lepku (nyní: Sv. Hostýn, p. Bystřice, Morava), který zná Vás a sám se o unii zajímá.[55]

Salajka se o totéž pokusil i o rok později. Tehdy prof. Spáčil Salajkovi poradil:

> Nebude-li Vám letos vyhověno, trvám při své radě, abyste si co nejdříve vykonal exercicie za účelem poznati vůli Boží, zda-li myšlenka vstoupit do řádu, kde by Vaší touze po unionistických pracích mohlo býti vyhověno, jest vskutku hlasem božím a pak abyste další kroky dle toho zařídil.[56]

Tehdy se však Salajkovi možnost studia přece jenom otevřela: arcibiskup Kordač, zřejmě s přispěním pomocného biskupa Antonína Podlahy,[57] s nápadem souhlasil.[58]

Krátce potom píše s radostí a gratulací i Spáčil a vyjmenovává nutné základní informace (bydliště – *Collegium Bohemicum*, datum *Veni Sancte* – 4. listopadu, zápisy, …).[59]

---

54 CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO: Dopis Spáčila Salajkovi ze dne 21. 3. 1927 a podobně i ze dne 5. 9. 1927.

55 Nebo dále: „To jsou všechno důvody, jest třeba uvážiti, ale konečně vše musí býti dílem milosti Boží a rozhodnutí se musí státi v samotě mezi Vámi a Pánem Bohem. Jest třeba tedy mnoho za osvícení se modliti, a vzpomínám nyní denně také na tento úmysl při Memento mše sv. Nebude-li jinak nebo dříve příhodno, bylo by radno exercicie si n. př. vykonati po unionistickém sjezdu, buď na Sv. Hostýně nebo na Velehradě, kde je více klidu. Mělo by to tu výhodu, že by to bylo méně nápadné.“ Dopis pro B. Spáčila SJ ze dne 21. 3. 1927, CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO.

56 CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO: Dopis prof. Spáčila ze dne 5. 9. 1927.

57 „Důstojný Pane! Milerád budu nápomocen k tomu, aby přání Vaše, pokud bude možno, došlo splnění. V bratrské lásce oddaný, Dr. Podlaha.“ Dopis biskupa Podlahy Salajkovi bez datace, CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO.

58 „V Praze, 9. září 1927. Důstojný Pane! jeho Exc. nejdůstojnější pan arcibiskup dal svolení k tomu, abyste mohl odebrati se do Říma na vyšší studie. Podejte ihned úřední žádost o to konzistoři a požádejte vldp. děkana, aby připojil vyjádření svoje o tom, že i po Vašem odchodu bude o duchovní správu náležitě postaráno a že nebude třeba za Vás náhrady. Se srdečným pozdravem, žehná Vám Váš v bratrské lásce oddaný Dr. A. Podlaha.“ Dopis arcibiskupa Podlahy ze dne 9. 9. 1927, CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO.

59 CDČT, fond AS IV – Korespondence, kt. 1, sl. PIO: Dopis prof. Spáčila ze dne 17. 9. 1927.

Úředně dostal Antonín Salajka od 1. září 1927 do 30. června 1930 studijní dovolenou.[60] Oficiálně tak od 1. listopadu 1927 začal studovat PIO, ovšem na vlastní náklady.[61]

Krátce se podívejme na seznam Salajkou navštěvovaných přednášek na PIO: a) srovnávací dogmatická teologie, b) východní patristika, c) historie rozkolu a východních církví, d) orientální kanonické právo, e) orientální liturgie, f) úvod do studia křesťanského Východu. Neposlouchal však pouze přednášky na PIO, ale podle rady Spáčila navštěvoval i gregoriánskou univerzitu, kde studoval dva semestry apologetiku a historii dogmat, a také Papežský biblický institut (*Pontificio Istituto Biblico*), kde prohluboval znalosti v metodologii vědecké práce (zde navštěvoval přednášky prof. Bey, pozdějšího kardinála).[62] V písemné pozůstalosti se také dochovala skripta a zápisky z římského Salajkova studijního pobytu.[63]

Na východním institutu Salajka pobyl tři roky. Za dobu svého studia zde postupně získal bakalaureát (r. 1927/28; prospěch: *bene*), licenciát (r. 1928/29; prospěch: *cum laude*) a doktorát. Disertační práci odevzdal z dogmatické teologie s názvem *Doctrina theologiae Orientis separati de*

60 Srov. SKTF, fond Personalia, sl. Antonín Salajka: Curriculum vitae pro habilitační řízení.

61 Srov. SKTF, fond Personalia, sl. Antonín Salajka – evidenční list pracovníka.

62 Srov. SKTF, fond Personalia: sl. Antonín Salajka – 3×: Curriculum vitae jako příloha žádosti o udělení veniae docendi, ze dne 7. 11. 1937; CDČT, fond AS IV – Korespondence: kt. 1, sl. Zahraniční korespondence: dopis b. Nécseymu ze dne 14. 3. 1964; Pontificio Istituto Biblico: *Le persone del Biblico. Autorità, professori e studenti (1909–2009)*, Roma: PIB 2009, s. 7, 11.

63 Skripta a zápisky z PIO byly po odevzdání licenciátní práce doplněny o další nálezy, proto zde přikládáme kompletní soupis platný k srpnu r. 2010: 1) bulletin z Gregoriana na r. 1927/28; 2) program přednášek na PIO v r. 1927/28 (7 s.); 3) rukopisné zápisky z předmětu Ius canonici orientale (45 s.); 4) ruk. výp. z Historia orientalis a z De schizmate byzantino pod vedením p. Hoffmanna (cca 250 s.); 5) ruk. výp. z Institutiones byzantinae (51 s.); 6) neúplné ruk. výp. z Liturgia orientalis (s. 6–29); 7) ruk. výp. z Archeologia orientalis (s datem 9. 11. 1927; 42 s.); 8) strojopisná skripta Breve repetitorium historiae conciliarum: Florentini – R. P. Hoffmann SJ, 1928 (13 s.); 9) stroj. skr. Protestantismus et ecclesiae separatae orientales (22 s.); 10) stroj. skr. Introductio in studia orientalia christiana (7 s.); 11) rukopisné zápisky k De Sacramentis (85 s.); 12) rukopisné zápisky k Ius matrimoniale – orthodoxum (14 s.); 13) rukopisné zápisky k Introductio in studia orientalia christiana (cca 90 s.); 14) rukopisné zápisky k Patrologia orientalis (50 s.); 15) stroj. skr. Theologia dogmatica comparata. De Ecclesia et de Romano Pontifice (73 s.), vč. rukopisných zápisků vložených do skript; 16) stroj. skr. Theologia dogmatica comparata. De Sanctissima Trinitate (43 s.); 17) rukopisné zápisky k Theologia dogmatica comparata. Tractatus de B. M. V. – přednášející: T. Spáčil SJ (cca 140 s.); 18) stroj. skr. k Introductio in Patrologiam Orientalem (125 s.); 19) rukopisné zápisky k Ius canonicum orientale – P. Herman SJ (18 s.); 20) stroj. skr. k De dogmatum progressu (9 s.), vč. rukopisných zápisků (43 s.); 21) stroj. skr. Liturgia orientalis (30 s.); 22) rukopisné zápisky k Theologia dogmatica. De SS. Eucharistia (49 s.); 23) stroj. skr. k Methodologia et Introductio in studia orientalia christiana (23 s.); 24) ruk. poznámky z knih z období římských studií (rusky, francouzsky, anglicky, německy, česky…; cca 130 s.), viz CDČT, fond AS III – Osobní dokumenty, kt. 2, sl. Skripta a zápisky / poznámky z Pontificio Istituto Orientale (PIO).